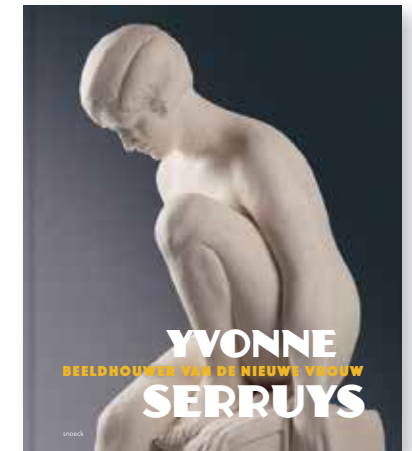

Yvonne Serruys

Beeldhouwer van de nieuwe vrouw

Tijdens de eerste helft van de 20e eeuw maakte de Frans-Belgische kunstenaar Yvonne Serruys (1873-1953) carrière in Parijs. Afkomstig uit een kunstminnend burgergezin in Menen kreeg ze een degelijke intellectuele, muzikale en artistieke scholing. Die werd vervolledigd bij de luminist Emile Claus in Astene en bij pointillist Georges Lemmen in Brussel. Vanaf 1898 stelde ze haast jaarlijks tentoon op de Parijse salons. Vanaf haar dertigste betrok ze er een eigen atelier en woonst. Omstreeks 1905, na een succesvolle eerste solotentoonstelling in Parijs, maakte ze voorgoed de overstap naar de beeldhouwkunst. Ze realiseerde nu vooral statuettes van naakte jonge vrouwen in spontane poses. Tegelijk ontwierp ze honderden modellen voor decoratieve objecten in glas(pasta), en nog voor de Eerste Wereldoorlog twee monumentale beeldengroepen voor de Parijse openbare ruimte. Tijdens het interbellum kwamen daar nog opdrachten voor publieke monumenten bij, in België, Frankrijk en Tunesië, en enkele kunstintegratieprojecten in de Atlantische Pyreneeën, alle in een art-decostijl. Yvonne Serruys wilde nu ook de 'nieuwe vrouw' weergeven vanuit haar eigen vrouwelijke blik en ervaring, en zo bijdragen aan de vrouwenemancipatie. Wellicht geïnspireerd door haar indrukwekkende netwerk in Parijs en de 'salons du samedi' die ze er organiseerde met haar man, de Franse schrijver Pierre Mille, hield ze er uitgesproken opvattingen over lichamelijke en gender op na. Onder meer gebaseerd op haar nieuw ontdekte memoires, belicht dit boek diverse aspecten van het leven en werk van deze veelzijdige kunstenaar, die een scharnierperiode in de moderne tijd beleefde en mee vormgaf.

01/07/2023

€ 39

288 pp. / 210 x 255 mm

220 ill. / Hardcover

NL ISBN 978 94 616 1797 2

9 789461 617972

TENTOONSTELLING

CC De Steiger en
Stadsmuseum Menen,
02/07-17/12/2023

[Afb. 16] Yvonne Serruys, Licht met in de verte de Sint-Andreaskerk van Menen (Menen-Jules) (revers vers), afd. 66, 1925, olieverf op doek, 38 x 27,5 cm, Privécollectie (Vlaing Beach, Curacao, 30 april 2024).

[Afb. 17] Yvonne Serruys, Licht met in de verte de Sint-Andreaskerk van Menen (Menen-Jules) (revers vers), afd. 66, 1925, olieverf op doek, 38 x 27,5 cm, Privécollectie (Vlaing Beach, Curacao, 30 april 2024).

[Afb. 18] Yvonne Serruys, De groep en de familie van Menen (Menen-Jules) (revers vers), afd. 66, 1926, olieverf op doek, 60 x 70 cm, Menen, Stedelijkmuseum, inv. 6021221.

[Afb. 19] Jenny Montigny, Moudar en kinderen, afd. 100, 1926, olieverf op doek, 60 x 70 cm, Menen, Stedelijkmuseum, inv. 6021221.

leggen, maar de sfeer en de techniek sluiten aan bij een lange traditie sinds het realisme en het naturalisme van de jaren 1880, dat een decennium later ook in de breidende kringen van de salons een grote populariteit verwierf, met kunstenaars als Jules Bastien-Lepage, Jules Breton, Charles Cottet en Léon Lhermitte, de laatste twee overigens goede bekenden van Claus. Een ander intrigerend interieurstuk stelt een jonge vrouw met haar dochterje voor, naar aangenomen wordt de zusstater van een kroon- en speelgoedwinkel in Menen. [Afb. 19] Over de identiteit van de vrouw bestaat onduidelijkheid. Zo staat ze bekend als Rosalie Valcke (een familie van moederskant?), maar ook hoorde ene Rosalie Trachet, bouquinier, een deel van het huis van het gezin Serruys.¹⁷ Hoe dan ook: de beschermende houding van de vrouw die het jonge meisje zorgzaam in haar armen bergt, brengt niet alleen Serruys' empathie voor het volkse leven in de provincie stad naar voren. Met het schilderij komt een opvallende parallel met het (latere) werk van Jenny Montigny tot uiting.

[Afb. 20] Yvonne Serruys, Opdracht geven, afd. 66, 1926, olieverf op doek, 37 x 60 cm, Menen, Stedelijkmuseum, inv. 6021221.

[Afb. 21] Yvonne Serruys, Yvonne Serruys, 1920, gips, ook uitvoering in Ebané (revers), 100 x 47 x 34 cm, Menen, Stedelijkmuseum, inv. 60 212 2 VI.

[Afb. 22] Yvonne Serruys, Man Paul Pellier, 1920, gips, 44 x 27 x 23 cm, Menen, Stedelijkmuseum, inv. 60 212 2 XXXI. Overeenkomstig in Paris, Musée de la Ville de Paris.

[Afb. 23] Yvonne Serruys, Zelfportret, ca. 1924, gips met bronskleurige patina, 100 x 55 x 44 cm, Menen, Stedelijkmuseum, inv. 60 212 2 XXXI.

[Afb. 24] Foto van Yvonne Serruys en een jonge vrouw in omringing voor de congresvergadering in L'Orille, ca. 1920. AVVC (contemporane foto).

waarschijnlijk dat ze deze ook droeg tijdens het werk, want ze lijken fragiel, zeker de dunne stof, en moeilijk waarder. Ministers moed ze er een lange werkkleed of stoffas overheen gedragen hebben; vermoedelijk in een lichtere kleur, zoals te zien op naoorlogse foto's. [Afb. 23-24] De tien jaar jongere schrijfster Camille Marbo, pseudoniem van Marguerite Appell, beschreef hoe Serruys haar bezoekers in de Rue de Bagneux, dus voor 1920, ontving in haar 'blosse de travail', maar 's avonds steeds opgekleeft verscheen in 'grande robe basse' op de salons van haar vader Paul Emile Appell.¹⁸ Marbo wist Serruys' originele kledingstijl te waarderen, want ze liet zich zwaar door haar adviseren: Mme de Callavet nous convia à ses 'simarhes' et à ses réceptions 'd'après-dîners'. Nous ne fumes jamais près à sa table. Yvonne Serruys fit par me dire que c'est parce que je ne savais pas m'habiller. 'Vous êtes gentille et drôle, admirablement bêtise. Mme Arman tient aux toilettes et à la coiffure. Regardez Mme Clemenceau-Jacquemais. Ce n'est guère qu'une mon pin (Fémina) [uitgeknipt in 1923] que je laisais Yvonne me conduire chez sa couturière et choisir mes robes.'¹⁹

En van de 20 door Serruys uitgekozen jurken zou rond 1913 met Marbo meereizen naar Chicago.²⁰ Wie dan wel Serruys' 'couturier' was en bij wie ze eventueel nog klant was, is niet bekend. Ze schreef er niet over en er zijn geen kledingstukken van haar overgeleverd, maar ongetwijfeld kwam ze in contact met de Parijse haute couture. Ook na de Eerste Wereldoorlog nog werd Serruys gefotografeerd in lange, comfortabele gewaden met wijde, soms vleermuisvormen, vaak uit vrij zware stoffen zoals velours, en in donkere kleuren. De jurken waren niet getailleerd, zoals te zien op een atelierfoto met links haar Contemporaine (1918) [Afb. 25] of minimaal getailleerd via een lint of koord op de heupen. Op een foto voor een vrouwenlijdschrift uit 1928 droeg Serruys een lange velours jurk met versmalende mouwen, afgewerkt met een koord op heuchhoogte, geflankeerd op een religieuze stijl. [Afb. 26] Uit een andere foto uit dat jaar zou kunnen worden afgeleid dat Serruys soms make-up droeg, met name lippenstift en oogschaduw.²¹ [Afb. 27] Enkele jaren later werd ze gefotografeerd voor de congresvergadering van hun buitenverblijf L'Orille, gekleed in een jurk met korte mouwen en een lage, brede ceintuur uit een zware stof. [Afb. 28] Ze omhelst een jongere vrouw die een gebreide trui droeg, wat in de jaren 1920 populair werd voor vrouwen tijdens de sportbeoefening.²² Op een volgende foto poseerde Serruys bij haar Ernolet [Afb. 29] in dezelfde jurk waarin Emile Bernard haar portret schilderde in 1935, met mouwen eindigend in een las, bijengehouden door een knoopje, losjes om de pols gedrapeerd, vergelijkbaar met antieke gewaden. [Afb. 30] Het is treffend dat Serruys in de jaren 1920 en '30 donkere, enkellange jurken bleef dragen, terwijl lichtere rokken op knielengte volorp in de mode raakten. Nicole Vanraes-Van Camp noteerde hierover na een gesprek met Yvonne zus Jenny Serruys: 'Yvonne is steeds een gezonde, struisse vrouw geweest. (...) Enkel haar mouwen lieten het vroeg afvallen. Daarom droeg ze steeds lange kleren. Wanneer de mode 'kerf' was, bleef zij onverwachtling 'lang' dragen.'²³ Eind 1932, bijna 60 en nu met kortgepleide haren, poseerde Serruys in een tweedelig pak bestaande uit een lange rok en ongetructuur-